

نیایش عارفان

شرح حکمت و معنویت شیعی

در دعای کمیل

دکتر محمد فنائی اشکوری

عنوان قرارداد: دعای کمیل. شرح

عنوان و نام پدیدآور: نیایش عارفان: شرح حکمت و معنویت شیعی در

دعای کمیل / محمد فنائی اشکوری.

مشخصات نشر: قم: شیعه شناسی، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۴۴۸ ص.

شابک: ۵۲۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۹۶۹۲۸-۵-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

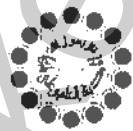
عنوان دیگر: شرح حکمت و معنویت شیعی در دعای کمیل

موضوع: دعای کمیل - نقد و تفسیر.

شناسه افزوده: فنایی اشکوری، محمد، ۱۳۴۳، شارح

رده بندی دیویی: ۹۱۳۸۶ ق ۵۰۴۲۲ / ۲۶۹ / ۷۷۴ BP ۲۹۷ / ۷۷۴

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۵۷۵۱۰

موسسه کتابخانه ملی

نیایش عارفان

شرح حکمت و معنویت شیعی در دعای کمیل

مؤلف: دکتر محمد فنائی اشکوری

ناشر: انتشارات شیعه شناسی

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۶

حروفچین و صفحه آرا: محمد کاظم آزر

چاپ و صحافی: اسوه

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۲۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۶۹۲۸-۵-۲ ISBN 978-964-96928-5-2

فهرست

فهرست	۵
سخنی با خواننده	۹
دعای کامل	۱۳
ترجمه دعا	۲۵
بخش اول: حقیقت نیایش و دعای کامل	۳۳
الف. دعا، نیایش و پرستش	۳۵
دعا چیست؟	۳۵
جهان‌بینی معنوی	۳۷
نردبان عروج	۳۸
اجزا و ارکان دعا	۴۰
یک. ذکر و یاد حق	۴۱
دو. ستایش و پرستش	۴۱
سه. سپاس منعم	۴۹
چهار. اقرار، توبه و استغفار	۵۳
پنج. عرض نیاز	۵۷
شش. توسل	۶۰
مراتب دعا و شرایط آن	۶۴
اجابت دعا	۶۸
ظرایف و لطایف دعا	۷۴
برخی آثار دعا	۸۰
ب. کامل کیست؟	۸۲
ج. جایگاه دعای کامل	۸۶
بخش دوم: شرح دعای کامل	۹۱
بهترین سراغاز	۹۳
رحمت عالم‌گیر	۹۴

۱۰۱	اصالت رحمت در مناسبات انسانی
۱۰۵	خوش‌بینی یا بدبینی؟
۱۰۶	بیم یا امید؟
۱۰۹	قوت و قهر الهی
۱۱۲	خاکساری و زبونی مخلوقات
۱۱۷	جبر چیرۀ الهی
۱۱۹	عزت الهی
۱۲۲	شکوه الهی
۱۲۴	سلطنت الهی
۱۲۵	وجه جاوید الهی
۱۲۷	نام‌های نیکوی الهی
۱۳۰	علم فراگیر الهی
۱۳۷	نور عالم‌تاب الهی
۱۴۴	ای نور، ای قدوس!
۱۴۷	نخستین نخستین‌ها و آخرین آخرین‌ها
۱۵۱	موانع عروج
۱۵۳	آثار و پیامدهای اعمال آدمی
۱۶۰	گناهان پرده‌در
۱۶۱	گناهان نعمت‌زا
۱۶۵	گناهان نعمت‌سوز
۱۶۷	گناهان دعاسوز
۱۷۲	گناهان مصیبت‌زا
۱۷۴	گناهان یأس‌آور
۱۷۸	ذنب و خطا
۱۸۱	قرب از رهگذر ذکر
۱۸۶	تشبیه به حق
۱۸۹	شفاعت خواستن از خدا
۱۹۲	قرب به حق با جود او
۱۹۵	سپاس و یاد حق
۲۰۰	طلب خضوع و خشوع
۲۰۳	رضایت و قناعت
۲۱۳	احتیاج و استیاف به حق
۲۱۹	فرمانروایی عالم‌گیر الهی
۲۲۱	تدبیر نهان الهی

۲۲۳	ظهور امر الهی
۲۲۴	چیرگی قهر حق
۲۲۵	جریان قدرت حق
۲۲۶	امتناع گریز از قلمرو حکومت حق
۲۲۸	خداوند بخشایشگر خطا پوش
۲۳۳	خداوند پاک و ستوده
۲۳۷	ستم بر خویشتن
۲۳۸	جرات جاهلانده
۲۴۰	یاد آرام بخش پروردگار
۲۴۱	خدای من، مولای من!
۲۴۳	خداوند عیب پوش
۲۴۶	خداوند بلاگردان
۲۴۷	خداوند نگهدارنده دست گیر
۲۵۰	خداوند زشتی ستیز
۲۵۱	پروردگار نواز شکر
۲۵۳	در گرداب بلا
۲۵۸	سرای سپنج و فریبندهی آن
۲۶۴	نفس سرکش
۲۶۵	وعده فر دانا
۲۶۶	توسل به عزت حق
۲۷۰	ای کس بی کسان!
۲۷۲	تسویل نفس و تزئین شیطان
۲۷۶	حجت خدا و اقرار عبد
۲۷۷	عذر تقصیر
۲۸۰	خدای عذر پذیر
۲۸۰	اضطرار و اعتذار بنده
۲۸۳	سابقه لطف ازل
۲۸۵	موحدان و عذاب؟
۲۹۰	ساختن جام و شکستن آن؟
۲۹۳	آیا پرستشگران، مجازات می شوند؟
۳۰۶	مقایسه بلاهای دنیا با عذاب آخرت
۳۱۵	بر کدامین درد مویه کنم؟
۳۱۷	معجزه عشق
۳۲۲	منتهای آرزوی عارفان

۳۲۴	عاصی، اما تسلیم و امیدوار
۳۲۷	خاستگاه‌های امید
۳۳۴	ایا کفر و ایمان یکسان‌اند؟
۳۳۹	شوینده بدی‌ها و دهنده نیکی‌ها
۳۴۷	ای باخبر از درماندگی من!
۳۵۳	آبادانی دل با یاد دوست
۳۵۵	کثرت صفات و وحدت حقیقت
۳۵۸	زندگی در سایه بندگی
۳۶۳	زندگی در خدمت خداوند
۳۶۴	قبولی اعمال
۳۶۶	دل یکی، دلداری یکی
۳۶۷	لحظه‌های قدسی
۳۷۲	اعتقاد به خدا و اعتماد به او
۳۷۴	شکوه از خویشتن
۳۷۵	قدرت بدنی در خدمت بندگی
۳۷۶	قوت روحانی در سلوک معنوی
۳۷۶	مقام خشمیت
۳۷۹	پایداری در بندگی
۳۸۰	پیشتازی در اقلیم عشق
۳۸۴	خوف اهل یقین
۳۸۵	همنشینی با پاکان و دوری از ناپاکان
۳۸۸	دفع شر و کید بنما ای اله
۳۹۰	بهردام را بیش بنما ای جواد
۳۹۳	زبانی مترنم به نام تو
۳۹۷	و دلی گرفتار محبت
۳۹۹	لطف بنما و اجابت کن مرا
۴۰۲	ای دست نیاز ما به سوی تو دراز
۴۰۸	با کریمان کارها دشوار نیست
۴۱۰	ای نام نیکویت دوا
۴۱۴	ای طاعتت ما را غنا
۴۱۶	و چشمانی بارانی
۴۱۹	ای نور تابان در تیرگی‌ها
۴۲۵	منابع
۴۲۹	نمایه‌ها

سخنی با خواننده

اول دفتر به نام ایزد دانا
صانع و پروردگار و حی و توانا
اکبر و اعظم، خدای عالم و آدم
صورت خوب آفرید و سیرت زیبا
بار خدایا مهیمنی و مدبر
وز همه عیبی مقدسی و مسبر
مانتوانسیم حق حمد تو گفتن
با همه کربیان عالم بالا
سعدی از آنجا که فهم اوست سخن گفت

ورنه کمال تو وهم کی رسد آنجا؟
یکی از رایج ترین دعا هایی که میان شیعیان به صورت فردی و جمعی قرائت
می شود، دعای شریف کمیل است. بسیاری مؤمنانی که در خلوت خویش و یا در
محافل بزرگ و کوچک ایمانی، تجربه معنوی دلپذیری از این دعای لطیف دارند.
محفل قرائت دعای کمیل، انجمن قدسی دلدادگانی است که در آن نیایشگران،

هم صدا خدایشان را می‌خوانند. این محفل در اقصا نقاط عالم، مؤمنان در غربت و اقلیت را در شب‌های جمعه گرد هم می‌آورد و از زلال گوارای معرفت و محبت سیراب می‌سازد.

از آن‌رو که این دعا معمولاً در هر شب جمعه و بیش از هر دعای دیگری خوانده می‌شود، برای بهره‌مندی بیشتر از آن، آشنایی با معانی بلند و مضامین ژرف آن ضروری است. بدین‌رو نگارنده در مناسبت‌های مختلف کوشیده است که تفسیر و تحلیلی از اشارات و بشارات این دعای شریف را در جمع تشنگان معنویت ارائه دهد؛ تا این‌که در مبارک شب‌های رمضان ۱۳۷۹ در جمع ایرانیان پنسیلوانیا که در مهدیه شهر فیلادلفیا گرد هم می‌آمدند، توفیق یافت که شرح کل دعا را تقدیم حاضران آن محفل روحانی کند. نوشتار حاضر، حاصل تنظیم و تحریر یادداشت‌های آن مباحث و افزوده‌های پس از آن است که تقدیم علاقه‌مندان و قاریان این دعای شریف و همه صاحب‌دلان نیایشگر می‌شود.

معترفم که نیایش پیشوای پارسایان و نجوای شهسوار بلاغت و بیان، علی‌علیه، فراتر از آن است که تهیدستی چون من، به شرح آن پردازد. همچنین، نگارنده خود را کمتر از آن می‌بیند که بر مسند تعلیم یا منبر ارشاد و وعظ بنشیند؛ بلکه می‌کوشد سخن مولا را در اندازه فهم خود بسط دهد. نه باب تدبیر در معارف دین و تأمل در سخنان معصومین علیهم‌السلام و کوشش برای فهم آن بر کسی بسته است، و نه در میان نهادن حاصل آن تأملات با دیگران منعی دارد؛ بلکه هر کسی موظف است به قدر بضاعت خود در این وادی بی‌مرز راه رود و منزل به منزل به مقصود نزدیک شود. از این‌رو در این نوشتار کوشیده‌ام در حد بضاعت اندک خود،

حکمت و معنویت ناب شیعی را از سرچشمه زلال آن استخراج کنم و در اختیار تشنگان حقیقت قرار دهم. امید است بتوانیم به مدد دعا، معرفت خود را از دعا به عنوان یک تجربه زیبای معنوی و نردبانی برای عروج به ساحت قدسی عالم، ارتقا بخشیم و بهره‌ای از معنویت این دعای شریف و حظی از معرفت و خلوص نیایشگران عارف را نصیب بریم.

مگر صاحب‌دلی روزی به رحمت کند در حق درویشان دعایی

در شرح و بسط مفاهیم و معارف دعای کمیل، کوشش شده است نخست آنچه به صرافت طبع از کلمات و عبارات دعا فهمیده می‌شود، بیان گردد. آنگاه از آیات شریفه قرآن برای بسط و تعمیق این معارف بهره‌وافر برده‌ام. گاه نیز برای رعایت اختصار، آیات و اشارات قرآنی در پاورقی آمده است.^۱ افزون بر این، از سایر ادعیه و روایات در شرح و تفصیل دعا سود جست‌ه‌ام. در مواردی برای آراستن سخن، اشعار فارسی و حکایت‌های عبرت‌آموز را افزوده‌ام. از طرح مباحث ادبی (صرف و نحو) که چندان سودی برای خواننده ندارد، اجتناب کرده‌ام. غرض تحلیل عقلی و طرح عقلانی مباحث بوده است، اما کوشیده‌ام از تطبیق تکلف‌آمیز مفاهیم و تحمیل مقولات فلسفی و عرفانی بر کلمات مولا دوری جویم. در برخی مباحث ممکن است خواننده به تکرار برخورد؛ زیرا در خود دعا مفاهیم و مسائلی - از باب ذکر و یادآوری - تکرار می‌شوند. در این موارد، کوشش شده است به جنبه‌های متفاوت و نکات جدید اشارت رود.

۱. در ترجمه آیات قرآن کریم از ترجمه‌های آقای عزت‌الله فولادوند و آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی استفاده کرده‌ام.

در تولید این اثر از لطف و همکاری عزیزانی چند برخوردار بوده‌ام که لازم می‌بینم صمیمانه از آنها سپاسگزاری نمایم؛ از ریاست محترم مؤسسه شیعه‌شناسی جناب حجة الاسلام والمسلمین دکتر محمود تقی‌زاده داوری که نسبت به انتشار این اثر اهتمام ورزیدند، از برادر فاضل جناب آقای احمد بهشتی‌مهر و همکارانشان در مؤسسه شیعه‌شناسی که در جریان آماده‌سازی کتاب برای انتشار صمیمانه همکاری خالصانه و ستودنی نمودند، و از جناب آقای رضا بابایی که با تصحیح و ویرایش عالمانه نوشتار نگارنده را مدیون خود ساختند. مزید توفیقات همه این گرامیان را از درگاه احدی مسئلت دارم.

قم

محمد فنائی اشکوری

بهار ۱۳۸۶